№ 71 (267) Ausgabe A.

HOMAN

Cena s pi… yłkaj i dastaŭkaj da chaty.

na 1 hod—10 m. 80 fen., na 1/2 hodu—5 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 2 m. 70 f., na 1 mies.—90 f.

Biełaruskaja Wilenskaja časopiś

wychodzić dwa razy ŭ tydzień: u aŭtorki i piatnicy.

Adres redakcii: Wilnia, Wilenskaja 33.

Adres administracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

CENA ABWIESTAK.

Na 4-aj staranie za radok drobnymi literam — 25 fen.; drobnyje abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci — 60 fen. za liniejku drobnym drukam.

№ 71 (267) Hod III. Wilnia. 10 wieraśnia 1918 h. Cena 10 fen. (5 kap.)

Telehramy.

9 wieraśnia.

Zachodni teatr.

Na poŭnačy ad Armantjer worahi zrabili nastupleńnie, ale byli adbity, utraciŭšy pałonnych. Na paŭdnia ad darohi Perron—Kambre worahi dalej šturmawali wialikimi siłami. Jany adbity s ciažkimi stratami u worahaŭ. Miž Ajjet i E worahi ŭ wiečary pawili skoncentrowanuju ataku. Jany krywawa adkinuty na ŭsieńkim froncie.

Anhlickaja latučaja eskadra, atakawaŭšaja Mannhejm, utraciła 5 samalotaŭ.

U žniŭni my žbili 565 samalotaŭ i 53 prywiaznyje šary.

WIENA. (WTB). 8. IX. „N. Fr. Presse“ pad zahałoŭkam «Razbrojeńnie i uhadliwy sud» drukuje doŭhuju staćciu b. ministra zahraničnych spraŭ, hr. Černina, ŭ katoraj pamiž inšym haworycca:

«Pramowa stats-sekretara Solfa pakazwaje, što i ŭ berlinskich kiraŭničych kruhach uzmacoŭwajecca dumka, što heta suświetnaja wajna zawiadzie nowy ład na świecie i što zabaspiečańnia ad nowych wojn u budučyni treba šukać nie ŭ pawialičywańni aružnych sił, a ŭ mižnarodnych umowach. Strach Anhlii pierad budučaj wajnoj z uzmacawanaj Niamieččynaj — heta sposab, katorym Llojd Džordž honić swoj narod da dalejšaje wajny. Hetaje niedarazumieńnie paddzieržywaje wajnu, jakaja budzie trywać dalej, pakul jano istnuje».

Hraf Černin dalej kaža, što raz kiraŭničyje kruhi ŭ Berlinie dzieržacca pamianutaj dumki i raz minister hr. Burjan nie wystupaje proci jaje, — dyk niama praškod dziela ŭtaho, kab centralnyja dziaržawy apracawali asnowy hetkaha nowaha suświetnaha ładu i padali ich usiamu świetu.

ROTTERDAM. Ruzewelt u časie świata ŭ pamiać Lafajeta skazaŭ pramowu, kažučy pamiž inšym:

„Niamieckich kołonij nielha addawać nazad. Niamieččyna pawinna wiarnuć usie zroblenyja škody. Serbija i Rumynija adbudoŭwajucca ŭ swaich starych miežach. Aŭstryja i Tureččyna buduć padzieleny, i ŭsie padwłasnyja im narody buduć wyzwoleny. Niezaležnaja Polšča pawinna abniać polskija ziemli Aŭstryi, Niamieččyny i Rasiei, majučy užbiarežža Bałtyckaha mora. Litwa, Liflandyja i Estlandyja atrymajuć zabaspiečańnie ich swabody. Armenija wyzwalajecca. Palestyna stanowicca žydoŭskaj dziaržawaj.

AMSTERDAM. (W.T.B.). 8.IX. Intryhi sajužnikaŭ u Rasiei pakazwajuć usiamu świetu, jakuju małuju canu majuć ich pieknyja słowy ab woli i samaaznačańni, katoryja stanowiać klič sajužnikaŭ pry ich biezmiłasernaj wajennaj palitycy. Jany błazupynna zajaŭlali, što treba adbudawać dziaržaŭny ład wialikaj impieryi, ale ciapier i heta maska sarwana z twaru sajužnikaŭ. Wykrytaja zmowa proci panawańnia bolšewikoŭ jasna pakazwaje, što Anhlija i Francyja nie zadzieržacca bolš ni pierad čym, kab prawiaści swaje plany ŭ Rasiei. Što skažuć na heta socyalisty i demakraty ŭ sajužnickich staronach? Mieńšewiki u Francyi adkryta zajawili, što wystupleńnie proci Rasiei—heta prastupak. Socyalistyčny klub u italjanskim parlamencie ŭ niadaŭna pryniataj rezalucyi zajawiŭ, što aružnaje wystupleńnie ŭ rasiejskich sprawach rezka piarečyć asłaŭlenym zajawam ab prawie i swabodzie narodaŭ. Proleratyi ŭsich krajoŭ pawinny parupicca ab zhodu teoryi i praktyki.

ŠTOKHOLM. (W.T.B.). 8.IX. Uciokšyj učora z Rasiei amerykaniec paćwiardžaje wiestku ab aryšcie členaŭ anhlickaha pasolstwa.

TOKIO (Reŭter). 7.IX. Japoncy ŭ swaim ruchu na Krasnajarsk nia sustrecili worahaŭ. U Władywastok pryjechaŭ anhlicki hienerał Noks. Adstupleńnie čecha-sławakoŭ adbyłosia z pryčyny prychodu čyślenaha bolšewickaha wojska z Bajkału ná Chabarowsk.

KIJEU. (W.T.B.). 7. IX Minister-prezydent Lizohub skazaŭ pradstaŭnikam niamieckich hazet, što meta jaho padarožy ŭ Berlin — heta pradłažeńnie niamieckamu ŭradu ŭzlać na siabie pasrednictwa, kab pryśpiešyć kaniec rasiejska-ukrainskich pierahaworaŭ. Niamieččyna zhodziłasia na heta.

W. T. B. dawiedywajecca z wiery hodnych krynic, što rasiejcy asabliwa žadajuć pryśpiešyć mirnyja pierahawory z Ukrainaj.

BERLIN. Da 16 žniŭnia z Ukrainy ŭ Niamieččynu prywieźli 2.181 wahon žyta, 4.429 wahonaŭ inšaje jadominy i 905 wahonaŭ syrja.

BERLIN. (W.T.B.). 8.IX. Ukrainski hetman siahońnia ranicaj wyjechaŭ sa świtaj u wialikuju hłaŭnuju kwateru adwiedać hien.-feldm. v. Hindenburga i hienerała Ludendorfa.

BERLIN. (W.T.B.). 8.IX. Anhlickaje admirałciejstwa nakazywaje, što dziela paćwierdžańnia zajawy Llojda Džordža ab žništažeńni ŭ časie wajny 150 niamieckich padwodnych łodak jana drukuje spis 150 pahibšych i pałonnych kamendantaŭ niamieckich padwodnych łodak.

W. T. B. z hetaj pryčyny zajaŭlaje, što čyslo nowabudawanych niamieckich padwodnych łodak u kožyn mament bolš za čysło zatoplenych.

STUTHARD. (W.T.B.). 8.IX. Tutejšyja aparaty adznačyli 7 wieraśnia kala poŭnačy wielmi silnaje trasieńnie ziamli ŭ 10.000 kil.

Biełaruskija Wučycielskija kursy u Świsłačy.

Ad 15 kastryčnika 1918 h. da 15 žniŭnia 1919 h. ŭ Biełaruskaj Seminaryi u Świsłačy budzie adbywacca nowy elementarny kurs dla biełaruskich wučycialoŭ i wučycielak.

Adpawiednyja kandydaty i kandydatki ad 18 da 30 hadoŭ mohuć zajaŭlacca ŭ swaich krejsamtach; miascowyje —prosta ŭ kiraŭnika kursami, inspektara Bendziechi, u Świsłačy. Tamža jany dawiedajucca ab warunkach pryjomu.

Wilnia, 10 wieraśnia 1918 h.

U časie pierahaworaŭ miž delehacyjami sawieckaj Rasiei i Urainy ŭ Kijewie haława rasiejskaj delehacyi, Rakowskij, zajawiŭ, što jon—pradstaŭnik usiaho abšaru Rasiejskaha hasudarstwa, da katoraha naležać i Donščyna, i Sibir, i Krym, *i Biełaruś.*

Jak bačym, bolšewicki ŭrad zusim nia žbirajecca wyrakacca swaich prawoŭ na Biełaruś, wynikajučych z faktu *zachwatu* našaje ziamli bolš za sto hadoŭ tamu nazad samadziaržaŭnym rasiejskim hasudarstwam. I jasna, jak Božy dzień, što bolšewiki pry hetym stanowiacca akurat na toje stanowišča, na jakim stajać hetak pahańbienyja imi *imperyalisty*. Jasna takža, što hetkaje stanowišča kałocicca i z wiadomym užo faktam samaaznačańnia Biełarusi pastanowaj Rady Biełaruskaj Narodnaj Respubliki z 25 marca 1918 h., na katory biełarusy buduć zaŭsiody pazywacca, jak na wyrazna wyjaŭlenuju wolu našaha narodu.

Ale nie ab hetym chočam my tut hawaryć. Sprawa nia ŭ tym, čaho ad nas choča ci nia choča Rasieja, a ŭ tym, čaho chočam my sami. I raz wola narodu biełaruskaha ŭžo wiadoma, dyk *akt 25 marca* i budzie dla nas služyć puciawodnaj zorkaj u našaj dalejšaj pracy.

Pierš za ŭsio,—pierš, čym skažuć ab našaj niezaležnaści swajo słowa wialikija dziaržawy,—my pawinny prawiaści pryncyp niezaležnaści ŭ našym unutranym žyćci. Heta značyć: my pawinny wykarystać hety čas okupacyi dziela taho, kab naładzić swajo žyćcio ŭ miežach *Biełaruskaj dziaržawy* tak, jak taho wymahajuć našyja nacyanalnyja intaresy, intaresy mnohamiljonnych mas našaha pracoŭnaha narodu. Centralny orhan ułaści my ŭžo majem: heta — Narodny Sekretaryat Biełarusi, naš biełaruski ŭrad. Ale pierad nami staić jašče wializarnaja i ciažkaja rabota: heta — prytarnawańnie starych uradowych ustanoŭ, naładžanych jašče maskalami, da wymoh Biełaruskaha hasudarstwa,—inačej kažučy, *abiełaruščańnie* ich.

Pieršyja kroki ŭžo zrobleny. Užo jdzie rabota nad nacyanalizacyjej škoł, užo biełaruski ŭrad biare ŭ swaje ruki ekanamičnyja sprawy našaha kraju. Ale śledam za hetym treba prystupać i da dalejšych zadač: da abiełaruščańnia ŭsiaje administracyi, sudoŭ i inš.

My wiedajem, što zadača heta — nia lohkaja: prychodzicca raźbiwać ustanoŭlenyja za sto z liškam hadoŭ maskoŭskaje niawoli tradycyi, wajawać z usialakimi pierasudami, asnowanymi na ŭtracie našaj intelihencyjej nacyanalnaj świadomaści. Ale ad tej ci inšaj raźwiazki hetaha pytańnia zaležyć usia naša budučyna: swaju niezaležnuju dziaržawu Biełaruski narod moža zbudawać *tolki na nacyanalnaj asnowie*,—ŭsia ž rabota biez nacyanalnaha fundamentu pry bolš dužym nacisku Maskoŭščyny moža być lohka žništožana.

Dadatkowaja umowa miž Niamieččynaj i Rasiejej.

I Raździeł.

Artykul 1. Na ŭsich rasiejska-niamieckich frontach arhanizujucca niamiecka-rasiejskija kamisii dziela ustanaŭleńnia demarkacyjnaj linii i neutralnaha pojasa Warunki znosin cieraz neutralnuju liniju ustanaŭliwaje demarkacyjnaja kamisija.

Art. 2. Paśla akuratnaha prawiadzieńnia padrobnaj uschodniaj hranicy Liflandyi i Estlandyi niamieckija wojski ŭraz ža ačyściać ziemli na ŭschodzie ad hetaj linii.

Art. 3. Niamieččyna wywiadzie swaje wojski jašče pierad ahulnym miram z zaniatych ziamiel na ŭschodzię ad Biareziny—ŭ mieru wypłaty tawarami hrašawych pawinnaściej, pryniatych na siabie Rasiejej.

Padrobnyja warunki ačystki, a takža ŭstanaŭleńnia ŭ kožnym prypadku pakidanych učastkaŭ wyznačaje pamianutaja kamisija. Umaŭlajučyjasia starony pakidajuć sabie prawa zrabić umowu ab wywadzie niamieckich wojsk z ziamiel na zachodzie ad Biareziny—ŭ mieru wypaŭnieńnia druhich pryniatych na siabie Rasiejej abawiazkaŭ.

Raździel II.

Art. 4. Niamieččyna ni ŭ jakim zdareńni nia budzie miašacca ŭ adnosiny miž Rasiejskaj dziaržawaj i prynaležnymi jej ziemlami, značyć, nia

budzie wymahać ani paddzieržywać niezaležnych hasudarstwienych arhanizacyj na hetych ziemlach.

Art. 7. Rasieja wyrakajecca dziaržaŭnych prawoŭ na Estlandyju i Liflandyju i nia budzie miašacca ŭ ich unutranyja sprawy. Ich budučyna budzie ustrojena u zhodzie z nasialeńniem.

Art. 8. § 1. U Liflandyi, Estlandyi, Kurlandyi i Litwie prawoz tawaraŭ z Rasiei i ŭ Rasieju swabodny ad usialakaha myta.

§ 2. Taryfy na čyhunkach, jakija žwiazywajuć Rasieju z Rewielem, Ryhaju i Windawaje, nie pawinny mieć charaktaru myta i nie pawinny być wyšej taho, što patrebna dziela pakryćcia koštaŭ utrymańnia i amortyzacyi hetych čyhunak.

§ 3. Wodny ruch na Dźwinie pawinien być swabodny, piłnujučysia tolki kaniečnie patrebnych palicejskich prawił.

§ 4. Rasieja atrymaje ŭ Rewieli, Ryzie i Windawie učastki ziamli dziela utwareńnia «porto franco».

Art. 10. Žycharom byŭšych rasiejskich ziamiel dajecca prawa wybaru pad anstwa i prawa pawarotu ŭ Baćkaŭščynu. Ab addačy mieńnia žycharaŭ hetych ziamiel i jurydyčnych asob (hramadzkich arhanizacyj, ustanoŭ i t. p.), jakoje znachodzicca ŭ Rasiei, miž umaŭlajučymisia staronami budzie zroblena asobnaja umowa.

Reforma prawapisu.

Sprawa biełaruskaha prawapisu — héta sprawa takaja-ž staraja, jak i ŭsia sučasnaja pisanaja literatura adradžajučahasia biełaruskaha narodu.

Biełaruski ruch ṡpačynali hramadzkija pracaŭniki, palityki i h. p., ale miž imi nia było filolohaŭ. Dyj nie da taho tady im było, kali trèba było adwajowywać dla našaha narodu prawa dychać, žyć. Praŭda, twarcy našaj maładoj literatury prabawali ŭstanawić prawiły prawapisu, — dy ŭsio héta rabiłasia pamiž inšym, mimachodam. Z hodu ŭ hod uźnimałasia dumka sazwać na źjezd usié čynnyja biełaruskija literaturnyja siły, kab ustanawić ćwiordyja prawiły piśma, ale nialičanyja pilnyja sprawy, stajaŭšyja na čarodzie, adsoŭwali prawiadzieńnie hétaha prajektu ŭsio nadaléj i nadaléj.

Bolej-mieniej adnarodnaha prawapisu dziaržalisia tolki pracaŭniki biełaruskich časopisiej, — ale raskinienyja pa ŭsiéj Biełarusi aŭtary — literatary i paéty — pisali kožyn na swoj ład. Héta było jšćé ničoha, pakul sprawa jšła tolki ab literaturu. Ale ciapier, kali tworycca biełaruskaja narodnaja škoła, biełaruskaja himnazija, kali wydajucca ŭsié patrébnyje da nawuki knižki, — ciapiér raznarodnaść prawapisu ŭ roznych škołnych wydańniach wiélmi dénna adbiwajecca na nawucy dziaciéj, i kožnaja knižka, pisanaja adménnym sposabam, tolki bałamuć našych školnikaŭ.

My bačyli za čas akupacyi našaha kraju niékalki prob ustanawić asnowy biełaruskaha prawapisu („Homan“, „Jak prawilna pisać pabiełarusku“ A. Łuckéwiča, «Biełaruski prawapis» A. Łuckiéwiča i J. Stankiéwiča, «Hramatyka biełaruskaj mowy» B. Pačobki i inš.). Takija ž spraby byli zrobleny i za wajennym kordonam («Вольная Беларусь» Jazepa Losika, „Dumki da hramatyki“ E. Budźki). Usie jany šukali tych asnoŭ, na jakich možna było by zbudawać strojnuju systému prawił biełaruskaha piśma. Apirajučysia na fonétycé, ŭsié staralisia pahadzić jaje z wymohami etymolohii, paskolku biaz hetaha zaciamniaŭsia séns słoŭ.

Najbolš wostrym było pytańnie ab «ákańni» biezakcéntnych *o* i *e*. Ab ákańni *o* blizka ŭsié zychodzilisia na tym, što jano biaz nacisku zaŭsiody pierachodzić u *a*, — tolki rabilisia wyklučeńni dla kančatkaŭ (rod nijaki dziejasłowaŭ i rodny skłon adzin. liku mužč. i nijakaha rodu prymietaŭ, kali nacisk nie na kancy). Zatoje bolš sporak wyzywała wymowa biezakcéntnaha *e*. Tut adny „ikali“ (miančuki, B. Pačobka, E. Budźka); druhija akali tolki *pierad* naciskam — i to tolki tady, kali ŭ składzie z naciskam nia było *a*. (A. Łuckiéwič); trejcija akali i *pierad* i *paśla* nacisku (J. Stankiéwič, praf. d-r Abicht). A hetkaja niazhodliwaść wynikała s taho, što adny, dobra znajučy žywuju mowu, nia méli filolohičnai padbatoŭki, druhija-ž, choć i dobryja filolohi, nia znali žywoje mowy.

Ciapiér sprawu ákańnia možna ličyć razwianai, a žyćcio nam pakaža, ci raźwiazka hénaja — ŭdačnaja. Héta — płod doŭhich doślédaŭ našaha ziemlaka-filoloha B. Taraškiéwiča, kandydata filolohii pietrahr. uniwersytetu, pracawaŭšaha nad biełaruskaj mowaj pad najbližéjšym kiraŭnictwam akadémika A. Šachmatowa i pry ŭčaści akadémika J. Karskaha. Praca B. Taraškiéwiča, abapiortaja na nawukowych asnowach, daje strojnuju, lohka zrazumiełuju i, badaj, najbolš prawilnuju systému „ákańnia“.

Piérš za ŭsio *o* biaz nacisku *àkaje zaŭsiody*, — ŭ tym liku i ŭ kančatkach. Što datykaje biezakcentnaha *e*, dyk tut treba ŭważać piérš za ŭsio na toje, ŭ jakim składzie staić *e:* u ćwiordym, ci miahkim. *U ćwiordym składzie e biaz nacisku àkaje zaŭsiody — niezaléžna ad taho, ci staić piérad naciskam, ci paśla jaho.* Heta i jość nawina, jakuju ŭwodzić p. Taraškiewič. *U miahkim składzie e pierad naciskam àkaje ŭ pieršych dwoch składoch ad nacisku,* ale, kali miž składam z naciskam i miahkim składam z *e* staić skład z *a,* dyk henaje *e* nia ákaje. *Paśla nacisku* biezakcéntnaje *e* ŭ miahkich składoch, naahuł, *nia àkaje,* ale p. Taraškiéwič, narušajučy strojnaść systémy, akaje ŭ kančatkach množnaha liku ŭ prymiétach (zamiž dobryje — dobryja, zamiž staryje — staryja) wa ŭsich troch rodach.

E zusim jaŭna čuwać tolki pad naciskam. Wa ŭsich inšych zdareńniach, dzié staić *e* biaz nacisku, jano pry čytańni moža wymaŭlacca bolej abo mlé iej bliżka da *a*, časami da *i*. Wośža, kab było jasna, jakoje *e* treba wymaŭlać zusim jaŭna, a jakoje i tak, i hétak, nad akcentawanym *e* zaŭsiody treba stawić znak nacisku (*é*).

U słowach čužaziémnych, paskolku jany ŭžywajucca rédka i nie ŭkaranilisa ŭ biełaruskaj mowie, *o* i *e* nia ákajuć.

Fonétyka zyčnych hukaŭ (suhałosnych) u p. Taraškiéwiča zusim zhodliwa z prynlataj „Homanam“. Wyklučeńnie stanowić pryjmiá *z*, kataraje pierad hłuchim žyčnym pierachodzić u *s* tolki tady, kali žliwajecca s čarodnym słowam; kali-ž pišacca asobna, dyk *z* nie žmianiajecca.

Woś, usié tyja nawiny, jakija ŭwodzić p. Taraškiéwič, raŭnujučy da prawapisu „Homana“. Mo žyćcio słoj-toje i źmiénić u ich, — ale, ahulna kažučy, jaho prawiły biełaruskaha piśma majuć za saboj pawahu nawuki, dy pry hetym prostyja i jasnyja, što pawinna ablahčyć prawiadzieńnie ich u žyćcio.

Razumiéjučy, jakuju wahu maje adnarodnaść prawapisu ŭ biełaruskich wydańniach, my z hétaha numeru ŭwodzim u «Homanie» systemu p. Taraškiewiča i pryzywajem usich wydaŭcoŭ i pracaŭnikoŭ na literaturnaj niwie dziaržacca hetaha-ž prawapisu. Z jajomstwa z im nie wymahaje asabliwaj pracy, a skory wychad u świet „Biełaruskaj Hramatyki dla škoł“ B. Taraškiéwiča daść mahčymaść nia tolki školnikam, ale i ŭsim biełarusam datarnawacca da wymoh biełaruskaje nawuki.

Tam—i tut.

Chacia dla biełaruskaj kulturnaj pracy ŭ miežach staroj okupacyi wytwarylisia šmat lepšyja warunki, čym sia za kordonam, — adnak, u adnej sprawie my daloka adstali ad našych zakordonnych bratoŭ. Sprawa heta biespasredna datykajecca biełarusaŭ-katalikoŭ, ale razam z tym maje nadta wialikuju wahu dla raźwićcia biełaruskaha ruchu naahuł.

My haworym tut ab adnosinach katalickaha duchawienstwa da biełaruskaha pytańnia i da chodańnia biełarusaŭ za swaje nacyanalnyja prawy.

Tam, za kordonam, dzie kiraŭnictwa kaścielnymi sprawami apynułasia ŭ rukach čaławieka, katory ćwiorda staić na ščyra katalickim hruncie, biełarusy sustrecili poŭnaje pryznańnie ich nacyanalnych prawoŭ. Mitrapalit bar. Ropp, abjaždžajučy kaścioły mahilioŭskaj dyecezii, zahadaŭ, kab byŭšyja z im ksiandzy ŭsiudy kazali kazańni pabiełarusku. — Tut, u miežach staroj okupacyi, dzie wyšejšaje katalickaje duchawienstwa baraniła i baronić pierš za ŭsio sprawu Polščy, administratary dyecezii zabaraniajuć ksiandzom pramaŭlać z ambony da narodu ŭ našaj rodnaj mowie.

Tam, za kordonam, biełarusy-ksiandzy majuć poŭnuju swabodu pracawać dla biełaruskaj nacyanalnaj sprawy — sprawy adradžeńnia našaha narodu: wydajuć biełaruskija hazety, majuć swoj sajuz, wydawectwa i h. p. — Tut, u nas, ksiandzoŭ-biełarusaŭ honiać u ssyłku ŭ takija wakolicy, dzie žywie niebiełaruski narod, a miž biełarusaŭ naznačajucca ksiandzy-polonizatary...

Tam ksiandzy biełarusy zakładajuć biełaruskija škoły i wučać u ich dziaciej relihii pabiełarusku. — Tut administratar u swaich akolnikach dapuskaje adkryćcie tolki polskich abo litoŭskich škoł, a ŭ biełaruskich škołach ksiandzy admaŭlajucca wučyć katalickich dziaciej asnoŭ wiery pabiełarusku...

Hoža adznačyć, što takaja-ž roźnica ŭ adnosinach da biełarusaŭ wyjaŭlajecaa i ŭ abiedźwych čaściach Wilenskaj dyecezii, katoruju raździaliŭ wajenny front. Hetak, na adbytym 6 i 7 žniŭnia 1918 h. dekanalnym źjeździe ksiandzoŭ u Hermanawičach, Dzisienskaha pawietu (— značyć, tam, kudy da apošniaha času nie dachodziła ŭłaść wilenskich administrataraŭ), było pastanoŭlena, što ŭ Dzisienskim dekanacie pawinny być adkrywany biełaruskija škoły ŭ kožnaj parachwii z biełaruskaj wykładowaj mowaj — pry poŭnaj školnaj aŭtanomii dla inšych nacyanalnaściej. Ale heta pastanowa była zroblena jašče ŭ tym časie, kali wilenski administratar nie nałažyŭ jašče na tej čaści swaje ruki. Ciapier-ža ŭźnimajecca surjoznaja niebaspieka, što polski administratar, pad ułaść katoraha padychodzić henaja čaść Wilenščyny, pastarajecca prypynić karysnuju pracu katalickaha duchawienstwa...

Jak by tam ni było, z radaściu bačym, što duchawienstwa na prawincyi, apynuŭšysia za miežami ŭpływaŭ wyšejšaj polskaj kaścielnaj administracyi, wyjaŭlaje zusim sprawiadliwyja adnosiny da našaha narodu. I my wierym, što ŭ chutkim časie nastanie kaniec polskaha pałonu dla katalickaha kaściołu na Biełarusi, — aby tolki wyšejšaja ŭłaść u dyecezii pierajšła ŭ ruki praŭdziwaha katalickaha biskupa.

X. X.

U Wilni i wakolicach.

× **Ab adkrywańni biełaruskich škoł.** Z roznych wakolic źwiartajucca da nas biełaruskija sialanie z prośbami pamahčy im adkryć biełaruskuju škołu, kab ich dzieci mahli wučycca hra-

---

Kawal i čort.

Žyŭ na świecie kawal. I napładziŭ jon hetulki dziaciei, što nia było im čaho jeści. Oś jon kinuŭ dziaciej i pašoŭ pročki. Išoŭ, išoŭ, prychodzić da bałota. Jak uzdumaje na dziaciej, dyk i zapłača. Płakaŭ, płakaŭ pa dzieciach, a tady kaža: „ja-b, zdajecca, čartu dušu zapradaŭ-by, kab tolki jon nakarmiŭ maich dziaciej!“ Zara wyskakuje čort z bałota: sam jasny, wočy čyrwony, a bryl, jak na čartu. „Što ty tut kazaŭ, kawal?“ — Ničoha, paničok, nie kazaŭ! — „Nie kazaŭ?“ — Ja kazaŭ, kab chto nakarmiŭ dziaciej, ja-b tamu i dušu zapradaŭ-by! — «Nu dobra! Raśpišysia, što ty pradaješ mnie dušu, dyk ja tabie trydcać hadoŭ budu służyć, usio čysta budu robić, što zahadaješ!“ Kawal dumaŭ, dumaŭ, dyj raśpisaŭsia. Prychodzić damoŭ, až u jaho ŭsiaho jo: i chleb i hrošy. Woś kawal i staŭ žyć dobra. Zahadaŭ jon čerciam, kab jany pabudawali jamu chatu. A jany pabudawali jamu pakoi, dy takija, što nad usim świetam, i abharadzili dwor wysokim tynam. I što tolki kawal zahadaje, čerci i robiać. I prosta jon ich pazamučywaŭ. Jak razbahacieŭ kawal, dyk pastawiŭ carkwu, naniaŭ papa na swoj košt i kožan dzień abiedniu służyŭ. Pačuŭ raz kawal, što pan duža bje mužykoŭ na pryhonie. Oś jon pazwaŭ taho pana da siabie ŭ hości. Pryjechaŭ pan u hości da kawala, toj kawal jamu i kaža: «što, jak-by ty mnie pradaŭ swoj dwor?» — A kupi, kaža. — «Kolki-ž tabie dać?» A nasyp poŭnuju karetu zołata, dyk ja wybiarusia, jak staju! Kawal zahadaŭ zakacić karetu ŭ puniu, i čerci za noč nasypali poŭnuju karetu zołata. Sieŭ pan na zołata i pajechaŭ, i nie zajechaŭ užo i ŭ swoj dwor z tymi hrašmi. Pryzwaŭ kawal mužykoŭ henych. «Nu, kaža, ciapieraka wy nia budziecie bolej pryhonu służyć. Tolki dajcie mnie pa załatoŭcy ad chaty!» I rady stali ŭsie mužyki, i kožan dzień jany Bohu malilisia za kawala! A kawal idzie, kaho ŭbača, zaraz nakormie, napoje i na darohu dać. I taki miłaśliwy staŭ, što tracha płakaŭ, kali katory dzień nia było ŭ jaho čužoha čaławieka. A čarciej jon zusim pazamučawaŭ, užo j nia rady jany, što začapili kawala. Woś kančajecca ŭžo trydcać hadoŭ. Pašoŭ raz kawal na pole i ŭbačyŭ: jeduć try čaławieki, halečy, staryja. Jon da ich i prosie ich, kab zajšli da jaho addychnuli. Nu, jany zajšli da jaho. Jon ich napaiŭ, nakarmiŭ, učaściŭ dobrańka. Addychnuli jany, padziakawali i źbirajucca iści ad jaho. Tady adzin kaža: ci wiedaješ, kaža, chto my takija? A jon kaža: a Boh was, kaža, wiedaje, chto wy takija, dobryja ludzi! Tady adzin kaža: ja Boh, kaža. A druhi kaža: a ja Spas! A treci kaža: a ja Jury! Tady Boh kaža: prasi-ž ty ŭ nas, čaho ty chočaš, za heta, što ty nas nakarmiŭ! A jon kaža: ničoha ž mnie, Hospadzi, nia treba; chiba tolki jak pryšle čort pasłanca za mnoj, dyk ci nia možna, kab jon nia minuŭ ihrušyny, što ŭ mianie ŭ sadzie, dy zawiesiŭsia na joj? Heta, kaža Boh, možna. Tady Spas pytajecca: a što-ž mnie dać? — A jak pryšle čort druhoha pasłanca pa miane, dyk ci nia možna, kab i toj tam byŭ? — Dobra! chaj tak! Tady pytaje Juryja: nu, a z mianie ty čaho chočaš? — Źmilujsia, światy Juryja! Jak pryjdzie sam čort pa mianie dy siadzie wo tut na kucie, dyk ci nia možna, kab jon i nia ŭstaŭ? — Dobra, kaža Juryja; tolki hladzi, ci krepkaja łaŭka, a to-ž u jaho čartowaja siła! Kawal toj padziakawaŭ im, jany j pašli. A jon zara pryzwaŭ swaich kawaloŭ i prykawaŭ dobra łaŭku. Pažyŭ jon kolki tam paśla taho, až čort i prysyłaje čarcianio: «ty ŭsio biasledy wiadzieš dy bankiety, a na nas i pryzabyŭ! Prysłaŭ mianie toj čort, što ty raśpisku dawaŭ. Kazaŭ kab ty ŭžo jšcoŭ!» — Nu što-ž, kaža: iści, dyk iści

maty ŭ swajej rodnaj mowie. Nia majučy mahčymaści ŭ kožnym prypadku dać radu biespasredna, my padajem da abulnaha wiedama, što, kab adkryć u wioscy biełaruskuju školu, treba napisać prośbu da swajho Kreishauptmann'a, pad katoraj pawinny padpisacca čym-bolš ludziej. U prośbie treba skazać, što sialanie ŭaduć patrebnaje pamiaščeńnie i abiazywajucca pasyłać u školu swaich dziaciej.

Tekst prośby pawinien być hetki:

Panu Kreishauptmannu...

My, nižejpadpisanyje žychary wioski (miastečka), ... prosim adkryć dla nas biełaruskuju pačatkowuju školu. My abiazywajemsia dać patrebnaje dla škoły pamiaščeńnie i pasyłać u jaje našych dziaciej.

dnia . . . . . miesiaca 1918 h.

Paniamiecku heta budzie tak:

Wir, endunterzeichnete, Einwohner des Dorfes (des Städtchen) . . . bitten ergebenst eine weissruthenische Volksschule bei uns einrichten zu wollen. Wir verpflichten uns eine entsprechende Räumlichkeit zu besorgen und unsere Kinder in die Schule zu schicken.

× **«Niamieckija rubli».** 30 žniŭnia čysło «niamieckich rubloŭ» u abarocie dajšło summy na 598.527.000 marak.

× **Karty na chleb** žonkam zapasnych na miesiac kastryčnik buduć wydawać u Štadthaŭptmana, addzieł III, pakoj 143:

dla 4 cyrkułu	—	9 i 10	wier.
„ 6 „	—	10 i 11	„
„ 7 „	—	11 i 12	„
„ 8 „	—	12 i 13	„
„ 1 „	—	14	„
„ 5 „	—	16	„
„ 3 „	—	17	„
„ 2 „	—	18 i 20	„

× **Pradaža koz.** U miastowaj bojni, na Pałaŭskaj wulicy, ŭ paniadziełak i čaćwier ad 8 da 10 hadz. buduć pradawać značnaje čysło małočnych koz.

× **Zbor z bitaj skaciny.** Štadhaŭptman apawiaščaje, što za pazwaleńnie na bićcio doma i za weterynarny ahlad miasa buduć brać hetki padatak: za štuku rahataje skaciny —ad 4 da 8 m., za ciała—ad 1,50 da 2 m., za świńniu — ad 3 da 4 m., za aŭcu ad 1 da 2 m., za kazu—ad 1 da 2 m., za šynku—50 fen. i za kusok sała — 30 fen.

× **Z suda.** Jadwiha Astroŭskaja, niezamužnaja, i akušerka Maryja Kołdryč za prastupak proci zaradžeńnia nowaha žyćcia zasudžany na 3 i 6 miesiacaŭ u wastroh.

× **Dzień u wieraśni.** 1 wieraśnia sonca ŭzyšło ŭ 6 h. 13 m. ranicy, zajšło—ŭ 7 h. 49 m. wiečara; 11 wier. ŭzyjdzie ŭ 6 h. 37 m. i zajdzie ŭ 7 h. 25 m.; 21 jano ŭzyjdzie ŭ 6 h. 44 m. i zajdzie ŭ 7 h. 1 m.; 30-ha ŭzyjdzie ŭ 6 h. 59 m. i zajdzie ŭ 6 h. 40 m.

23 wieraśnia ŭ 11 hadz. wiečara sonca druhi raz piarojdzie cieraz ekwatar i wojdzie ŭ hrupu zorak Wahi. Tady noč budzie roŭna dniu, i pačniecca wosień.

× **Temperatura.** Najwyšejšaja i najnižejšaja temperatura za aponije dni była (pawodłub Celsija):

	najwyš.	najniž.
5—6	+ 16,8°	+ 10,0°
6—7	+ 18,7°	+ 6,5°
7—8	+ 15,1°	+ 9,0°
8—9	+ 17,8°	+ 5,2°

Z USIAHO KRAJU.

Budučyna Bałtyckich ziamiel.

Niamieckija hazety Bałtyckaha kraju wyskazywajuć swajo zdawoleńnie s pryčyny dadatkowaj umowy i damahajucca chutčejšaha prawiadzieńnia persanalnaj unii z Prusami, pry čym pawinny być pryniaty pad uwahu žadańni narodu i asabliwyja warunki kraju.

Łatyšskaja hazeta «Baltijas Sinas» piša: «Ciapier, kali z Rasiejej zroblena uhoda ab praŭnym pałažeńni, može być wyskazana nadzieja, što ŭnutrany praŭny ład budzie ŭ nas abapiorty na pryncypie roŭnaj cennaści narodaŭ».

WILEJKA. U časie wajny pierawažnaia čaść nasialeńnia našaha miesta była wyjechała. Ciapier jano pamału pačynaje waročacca. Uciekačy pryjaždžajuć z usim swaim dabrom. Fabryka Possela pašyraje swaju pracu. Paśla doŭhaj niabytnaści waročajecca da miesta i doktar.

HRODNIA. Nie paźniej 1 kastryčnika, zhodna z zahadam Štadthaŭptmana z 1 wieraśnia, pawinny być addadzieny ŭsie ručnyje młynki, jakija jość u ludziej.

Saka S. zławili ŭ 5 hadz. ranicy, lezučy praz wakno ŭ biskupski pałac, dzie jon maniŭ-ia pakraści złožanyja tamaka akty. Jaho addali pad sud.

HRODNIA. Tarhowiec Aron S. zakupiŭ u Pskowie partyju pałatna i manufaktury i prywioz u Hrodniu biez pazwaleńnia na piśmie ad hrodzienskaj ułaści. 25 žniŭnia jon pamykaŭsia pierawieźci swoj tawar u načy ciškom u swaju kramu, ale pry hetym jaho zadziaržali. U jaho skonfiskawali 200 arš. pałatna i 200 arš. manufaktury, za katoryja jon zapłaciŭ 3.000 marak.

Apryč tajnych brawaroŭ u apošnim časie pačynajuć wykrywać i tajnyja harbarni. Hetak, na Manastyrskim zawułku skonfiskawali niekalki ŭočak z skurami, namočanymi dziela wyrabu.

HRODNIA. 20 žniŭnia ŭ padworku domu № 13 na Indurskaj wulicy aryštawany 4 wazy z žytam i sollu, naznačanyja dla wywazu.

BIEŁASTOK. Z adnaho miastowaha prytułku dla raspusnych dziaŭčat Lea S. uciakła da bačkoŭ u Hrodniu i zabrała hałubiatnik z 18 hałubami. Hrodzienskaja palicyja, papiaredžanaja ab hetym, aryštawała S. chutka paśla jaje pryjezdu.

BIEŁASTOK. U adnej z tutejšych haścinic i na stancyi zadzieržany niekalki zwojaŭ sukna, katoraje ciškom manilisia wywiaźci na Ukrainu. Na Baranawickim šosse areštowany šmuglary, pamykaŭšyjasia wywiaźci ciškom 10 centneraŭ žyta.

BIEŁASTOČAK. Na Kazłoŭskaj wulicy zroblena kraža z uzłomam. Zładziei zabrali šmat bializny.

KALINOUŠČYNA. Tut ukrali s pašy 8-hadowaha ciomna kaštanawaha kania.

LUBANIEC. Tutejšy starasta, Pachter, zhubiŭ swaje papiery, a razam z imi i pawiazku na ruku. Jany abjaŭleny utraciŭšymi siłu.

BIALEWA. Kamisija, złožanaja z amtsforštejera, žandara, starasty i haspadara Bałamuta, raskładajučy miž sialanami dastaŭku zbožža ŭradu, wyzwała swajej raskładkaj niezdawolstwa sielanina P., katory zajawiŭ, što raskładka zroblena niesprawiadliwa, i hraziŭ pabić Bałamuta. Kolki dzion tamu nazad, sustreŭšy B., jon pačaŭ z im swarycca i pabiŭ jaho da utraty pamiaci. Sprawa pajšła ŭ sud.

SUWAŁKI. U toj paniadziełak tut rasstrelany sialanie Zyhmunt i Branisłaŭ Repialeŭskija. Ich zasudzili na śmierć za zabojstwa 31 žniŭnia niamieckaha sałdata.

KOŬNA. U apošnim časie, u źwiazku z rasiejskimi zdareńniami, widać uzrost syanizmu miž našymi žydami. Na hetu temu u toj aŭtorak pračytaŭ lekciju pryjechaŭšyj z Kijewa student Garfunkiel.

PAŃIEMOŃ. Pierajaždžajučy cieraz čyhunku parakonnaja bryčka z 2 niamieckimi aficerami papała pad pojezd. Abodwa aficery zabity.

ALAKSANDRAŬKA. Kow. paw. U piatnicu, ŭ 7 hadz. wiečara, patrul sustreŭsia ŭ tutejšych wakolicach z bandaj aružnych razbojnikaŭ. U časie bitwy adnaho razbojnika zastrelili, rešta ŭciakła. Pry zabitym znajšli 9 abojm z rasiejskimi patronami. Heta akazaŭsia adzin z najbolš niebaspiečnych razbojnikaŭ, učaśnik čyślenych napadaŭ z čeławiečymi achwiarami.

WIŽEJNY. U Waŭkupi zhareŭ uwieś dwor sielanina Adlera z usieńkim uradžajem, a takža 7 parasiat.

TATARAUCY. U načy na 22 žniŭnia waskowaja palicyja zławiła dwoch supraślskich žycharaŭ, rezaŭšych kałośsie i wybiwaŭšych z jaho pałkaj ziorny na pościłcy. Kožny zasudžan na 2 mies. ŭ wastroh.

LIBAWA. U načy na tuju niadzielu uźniaŭsia pažar u wiasiołym domie «Cetyńje»; nia hledziačy na ratunak, dom zhareŭ da tła.

RYHA. Pazwolena pławać uzdoŭž užbiarežža na małych sudnach. Adnak, s pryčyny taho, što la bierahu jość mnoha min, pławać tut jašče nia zusim baspiečna.

RYHA. Ryžskija hazety žalacca, što publika ŭsio jašče nia moža adwučycca ad staroj prywyčki pry kožnych znosinach z ahientami ciapierašniaha ŭradu «mazać» ich. Niamieckija wajennyja ŭłaści zahadali samymi ciažkimi karami barocca proci hetaha, dy palicyi zahadana źwiarnuć na heta asabliwuju ŭwahu.

Ukraina.

BERLIN. 6 wieraśnia impieratar pryniaŭ na aŭdyencyi hetmana Skoropadskaha i śniedaŭ razam z im.

BERLIN. U časie śniedańnia ŭ pałacy Wilhelmshe Impieratar źwiarnuŭsia da hetmana Skoropadskaha z pramowaj, u katoraj pamiž inšym skazaŭ:

«Moj urad ŭziaŭsia za utwareńnie mižnarodnaj asnowy dla ukrainskaj dziaržawy, i maje armii pryniali ŭčaście ŭ supakojeńni kraju, paśla čaho moža pačacca budawańnie dziaržawy. Mieščanin u budučynie moža spakojna zanimacca swaim promysłam, a sielanin — u poŭnaj baspiečnaści robić na ziamli i karystać z pładoŭ swaje pracy. Niachaj pryjaznyja palityčnyja znosiny miž Niamiaččynaj i Ukrainaj raźwiwajucca i uzmacoŭwajucca ŭsio bolej. Hetmanu kazakoŭ hura, hura, hura!»

Hetman adkazaŭ pa ukrainsku, kažučy pamiž inšym:

«Słowy Wašaha Wialičastwa adhuknucca pa ŭsiej Ukrainie. U ciažkich mukach sučasnaje wajny zaświaciłasia, jak pradwieśnik mira, nacyanalnaje pačućcio paniawolenych narodaŭ. Dziakujučy mahutnaj pomačy Niamieččyny, Ukraina zdabyła asnowy swaje dziaržaŭnaje niezaležnaści. Jak hetman usich ukraincaŭ, ja ad imia ŭdziačnaha ukrainskaha narodu kryču trojčy «hoch!» niamieckamu Impierataru".

Paśla sardečnaha raźwitańnia hetman wyjechaŭ nazad.

— ja ŭžo swaje adžyŭ, źbiehaj-tku ŭ sad, pryniasi sałodkich ihruš— smahu prahnać nam na darozie! Čarcianio pabiehła. Palezła ščypać ihrušy, papała u wiłki haławoj i zadawiłasia! Ždaŭ, ždaŭ čort— niama ni kawala, ni pasłanca. Pasyłaje druhoje čarcianio. Prybiahaje toje: „što wy robicie? niešta was nie daždacca? Dziesiać pasłoŭ pasyłaj!" — Čaho ty, kaža: ja nijakich twaich pasłoŭ u wočy nia bačyŭ! — „Dy prysłaŭ čort, kab ty zaraz išoŭ da jaho!"—Nu, dobra, pojdziem sabie! Źbiehaj-tku chutčej u sad, pakul ja prybiarusia —wyščyki z dziesiatok jabłykaŭ na darohu! Čarcianio pabiehła ŭ sad, palezła na jabłynu, dyj uščamiła haławu ŭ wiłki, — i zadawiłasia. Ždaŭ-ždaŭ stary bies, nie daždaŭsia,—biažyć sam da kawala. Prybieh i kryčyć: i pasłancy tut siadziać, i ty siadziš! Hodzie mnie ŭžo robić na ciabie! Ty j tak užo žylla pawyciahiwaŭ z mianie! Jak-ža nia žal, — poŭnu karetu zołata nasypali! Ja zusim paparwaŭsia, upadajučy kala ciabie. Para i na tabie pawarywać dy smału pawazić!... Raskryčaŭsia, što choć z chaty ŭcikaj! Ledź jaho kawal uhawaryŭ pawiačerać z im na darohu. Tolki čort sieŭ na kut, na łaŭku, — tak i prylip! Oś, tady kawal kaža: „ach, hałoŭka maja biednaja! Jak-ža ž heta: ja pajdu, a chata maja jašče nie paświacana? Treba ŭpiarod chatu paświacić!" Pazwaŭ zara papa i stali malebny prawić. Usie molacca, a jon siadzić na kucie, wočy wyłupiŭšy. Tady pop kaža: chryścisia! Dy jaho kryžam pa łobie! Jak irwaniecca jon — chacieŭ uciekci, až chata zadryžeła. A łaŭka nia puskaje. Pazwaŭ tady kawal dwanaccać kawaloŭ; pryrobili čartu da boku miech kawalski, i stali dźmuć. Nahrejuć jaho, dy ŭ dwanaccać małatoŭ dawaj kawać! Bili-bili, bili-bili: a što ci daruješ kawalu? — Nie, kaža, nie daruju! Oś jany ŭ mnoŭ dawaj hreć dy kawać. Bili-bili, bili-bili: a što, ci daruješ?— Usio daruju, i jašče słužyć budu, tolki puściecie! Jany łaŭku adkawali, jon i ščez. A kawal staŭ žyć dy pažywać, dy dabra nažywać.

Čerci na ihryščy.

U wadnej wioscy była takaja zawiadzionka, kab źbiracca na supradki dzieŭkam u wadnu chatu. Raz dwanancać dziewak sabralisia na swaju kwateru, nabrali jajec, sała, kilbas—dzieła było ab Kalady — i stali skwaryć, kab malcaŭ častawać. Tady ŭnočy prychodziać byccam malcy, prynosiać harełku. Dzieŭki tyja, wiedama, prosiać ich z saboj wiačerać. I ŭ adnaje dzieŭki dzicianio było na rukach. Jano dziaržała łožku i ŭpuściła. Taja dzieŭka palezła pad stoł dastawać łožku i ŭwidzieła, što ŭ ich chwasty wisiać. Jana tady ŭstała i choča iści z chaty, a čerci jaje nia puskajuć. Jana kaža: ja zara prydu! Wyšła i pabiehła ŭ joŭniu. Joŭnia, joŭnia, kaža, nie addaj mianie! piečka, piečka, nie addaj mianie! tok, tok, nie addaj mianie! Pierahawaryła, što tolki ŭdum uzyšło. Tyja čerci padjeli, uziali sabie pa dzieŭcy i stali dušyć; dyk adzinancaciom čerciam jość pa dzieŭcy, a dwanancatamu niama. Woś jon pabieh za tej dzieŭkaj u joŭniu. Prybieh u joŭniu i staŭ dźwiery adčyniać,—nie adčyniajucca. Jon i staŭ hawaryć: dźwiery, dźwiery, addajcie dzieŭku! Jany adčynilisia. Joŭnia, joŭnia, addaj dzieŭku! Nie addaje. Piečka, piečka, addaj dzieŭku! Nie addajuć. Pakul jon usio pierahawaryŭ, piatuch i zapiajaŭ. Jon i ŭciok. A tych adzinancać dziewak usich čysta padušana.

ODESSA. (P.T.A). U časie apošniaha ŭzrywu zabity 2 i ranieny 18 niamieckich sałdataŭ.

Z Polščy.

WIENA. 6.IX. U časie pierahaworaŭ z niamieckim stats-sekretarom zahraničnych spraŭ, v. Hince, razhledali i polskaje pytańnie. Pry hetym abodwa ŭrady zhodzilisia i dalej wiaści ab jej pierahawory, nia spyniajučy ich.

WARŠAWA. «Monitor Polski» nakazywaje, što rehienckaja rada pastanawiła pryniać adstaŭku premjer-ministra Stečkowskaha, katory ciažka zachwareŭ.

WIESTKI Z RASIEI.

BERLIN. Pawodłuh niamieckich uradowych wiedamaściej, bolšewiki ŭ Rasiei masowych zabojstw nia robiać. Usie čutki, jakija puskajuć ab hetym sajuźniki, niazhodliwy s praŭdaj. Praŭda, što ŭ časie apošniaha paŭstańnia ŭ Piecíarburzie rasstrelany kala 500 asob. Apošnija pakušeńni, arhanizowanyja sajuźnikami, wyzwali rasstrel 20 asob. S pryčyny pakušeńnia na Lenina nichto nie pakarany śmierciu. Tendencyjnyja čutki ab bolšewickim terrory puskajucca sajuźnikami z tej metaj, kab mieć pryčepku ŭmiašacca ŭ rasiejskija ŭnutranyja sprawy.

MASKWA. Z Lionu pryjšła iskrowaja telehrama, jak widać, z uradowaj krynicy, ŭ katoraj haworycca, što Anhlija i Francyja buduć mścicca na bolšewickich palitykach, jakija znachodziacca ŭ ich rukach, za čsio, ŭčynienaje proci francuskich i anhlickich paddanych u Rasiei. Da represij sajuźnikaŭ treba daličyć i ŭsie straśenstwy, jakija robiacca ŭ Rasiei čecha-sławakami. Hetak uwieś świet moža paznać mety i sposaby anhlickaha i francuskaha imperyjalizmu.

MASKWA. «Izwiestija» dalej nakazywajuć ab anhlicka-francuskich intryhach proci sawieckaha ŭradu. Byŭ utworeny fikcyjny łatyšski nacyanalny kamitet, s katorym adbywalisia narady ab Łatyšskaj aŭtanomii. Kamitetu dali hrošy—500.000 rub. Byŭ utworen kružok «ramanaŭskaha orderu», katory mieŭ na meci pawarot dynastyi Ramanawych.

LONDON. (Reüter). 6.IX. Anhlicki pasoł u Piecíarburzie, lord Bukanen, zajawiŭ u anhlicka-rasiejskim klubie ŭ Londonie, što jon spadziajecca, što Rasieja skora iznoŭ zajmieć staroje miesca sarod narodaŭ. Bolšewiki wiedajuć, što prychodzić apošni dzień ich panawańnia. Rasieja prosić pomačy. Hetu pomač pawinny dać sajuźniki. Ciapierašni mir miž Niamieččynaj i Rasiejaj dla sajuźnikaŭ raŭnaznačny samahubstwu".

HAAGA. Anhlickaje ŭradowaje apawiaščeńnie ab obysku ŭ anhlickim pasolstwie ŭ Rasiei nazywaje jaho „bolšewickim rabunkam". Rasiejskamu pasłu padadziena trebawańnie zdawoleńnia Anhlii i pakarańnia winawatych. Inačej Anhlija budzie ličyć adkazywajučymi za heta členaŭ sawieckaha ŭradu i pastarajecca dabicca pryznańnia ich cywilizowanymi narodami wyniatymi z-pad apieki zakona.

MASKWA. Trockij na zasiadańni spaŭńiajučaha kamitetu zdawaŭ sprawu ab wajennym pałažeńni. Jon damahaŭsia koncentracyi wajennych čynnaściej u rukach wajennaj rady. Sawieckaja Rasieja pawinna być abiernena ŭ wajenny tabor.

BERLIN. Abšar, prysłuchajučyj do apier sawieckamu ŭradu, maje hetkija miežy: na zachodzie — linija Narwy, Pskowa, Oršy, Biełhorada, adtul — da Wołhi i cieraz Carycyn da Kaŭkazu, na ŭschodzie—linija ad Perowska, na Kaśpijskim mory, da uścia Uralu, paśla da Simbirska, Kazani i Piermi, jakija, adnak, znachodziacca ŭ warožych rukach; paŭnočnaja hranica jdzie ad Urała na ŭschod ad Piermi i adtul da Piecíarburha. Apryč tabo sawieckija wojski stajać jašče ŭ Turkiestanie, u Sibiry ad Tomska da Mandžuryi i na Ussuryjskaj čyhuncy

Na ŭwieś hety abšar napadajuć worahi. Na poŭnačy, na Murmanie, staić kala 20.000 anhličan, francuzaŭ, amerykancaŭ i serbaŭ, — a takža ad 6 da 7 tysiač rasiejcaŭ i finaŭ; jany prańikli da Oniežskaha woziera i jduć na Pietrozawodsk. Zyšoŭšyja ŭ Archangielsku anhličańie jduć na pałudzień i pałudzienny ŭschod. Na Murmanskim už biarežžy i ŭ Biełym mory stalo sajuźnicki flot. U Donskaj obłaści stajać kazaki hienerała Krasnowa i dabrawolcy Denikina. Hruziny sabralisia ŭ wakolicach Tyflisu. Hornyje płamiony padniali paŭstańnie. U Baku znachodziacca armianie i anhličanie, katoryja jduć na Pietrowsk. Na ŭschodzie ad Bolšewiz i stajać čecha-sławaki i kazaki. Ŭ Turkiestanie Krasnozawodsk zaniat anhličanami. U Ussuri, pawodłuh apošnich wiestak, japoncy ŭdačna posoŭwajucca ŭpiarod.

MASKWA. «Prawda» nakazywaje, što „babka rasiejskaj rewalucyi", Breško Breškoŭskaja, zawiazała znosiny z amerykanskimi miljarderami, katoryja zhodzilisia dać 120 miljonaŭ na arhanizacyju rasiejskaha ustanoŭčaha sejmu.

Sawiecki ŭrad zahadaŭ arystawać usich anhlickich i francuskich paddanych ad 18 da 40 hadoŭ.

TELEHRAMY.

Niamieckije apawieščeńni

6 IX. Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaha i hieneral an šefa Ben'a: Miž Klunkspert i Armantjer adbity čyślenyja ataki worahaŭ. Uzlaty 100 pałonnych. Pry Huluš — udačnaje nastupleńnie na waroźyje akopy. La darohi Bapom-Kambré, ŭ lesie Awrenkur i na harach na ŭschodzie ad Tortij adbylisia wostryja piachotnyja bitwy. Ataki worahaŭ na linii Newil-Marnankur-Muen-Len adbity. Miž Somm i Uaz i miž Uaz i En našy operacyi adbywalisia planowa biaz praškod sa starany worahaŭ.

Front niamieckaha Naślednika: Na ŭschodzie ad Suasson worahi prajšli cieraz Wel. Na wiaršynach pry Fim my adbili silnyja ataki amerykancaŭ.

7.XI. Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaha i hieneral an-šefa Ben'a: Pry Langmark my ŭziali bolš za 100 pałonnych. Kala Ipra my adbili čyślenyja ataki anhličan. Našy arjergardy prymusili worahaŭ atakawać ich na linii Fen-Lirmon-Lonaweń. Našy łatuny atakawali waroźyja wojski, pierachodziačyja cieraz Sommu pry Bri i St. Krist. Worahi prajšli cieraz Ham i Šori i ŭ wiečary stajali na linii Ogini—Wil-Wje—Omon, bjučysia z našymi arjergardami. Naabapał Wogsejon adbity silnyja waroźyja ataki.

Front Niamieckaha Naślednika: Na ŭschodzi ad Wajli my sustrelisia z worahami. Na harach na Fim my iznoŭ adbili ataki amerykancaŭ.

8.IX. **Zachodni teatr.**

Front Ruprechta Bawarskaha i hieneral-an-šefa Ben'a: Na ŭschodzie ad Merkem my ŭziali ŭ pałon belhijcaŭ. Na poŭnačy ad Armantjer adbity ataki anhličan. My ŭsiudy staim na našych nowych pazycyjach. Na zachodzie ad linii Guzokur-Tample adbity wostryja ataki worahaŭ. Naabapał Somm my staim na linii Werman—St. Simon—kanał Kroza. Na poŭnačy ad En artyleryjskaja bitwa uzmacawałasia. Na zachodzie ad linii Bremon-Brankur adbity silnyja miascowyja ataki worahaŭ. Na paŭdnia ad Woksejjon worahi naščupywajuć našy nowyja pazycyi. Silnyja ataki miž Woksejjon i na zachodzie ad Wajli, paŭtoranyja niekalki razoŭ, adbity.

Kala wajny.

ŽENIEWA. Na pieršym zasiadańni francuskaha parlamentu Klemanso pamiž inšym zajawiŭ:

«My i našy sajuźniki dabiwajemsia pabiedy čaławiekalubstwa i budziem barocca datul, pakul nie razarwucca puty niawoli i nia budzie stworana nowaja sprawiadliwaść i nowaja wola».

BERLIN. Karespandentu adnej wenhierskaj hazety Ludendorf u wialikaj hławnaj kwatery skazaŭ:

«Wostrujú baraćbu my dahetal wydzieržywali s češciu i pierakonany, što datrywajem hetak ža da kanca. Amerykancy ŭžo pryjechali i akazwajuć značnuju pomač ludźmi i materjałami. Ale prypisywańnie im rašučaha ŭpływu na kaniec wajny — heta pustaja nadzieja sajuźnikaŭ. My damo radu i z amerykancami. Naša wola dajšci pabiedy—niaźmiennaja».

WIENA. (W.T.B.). U hutary z adnym členam aŭstryjackaha parlamentu hr. Burjan zajawiŭ, što nowaje niapryjemnaje stanowišča ŭ niezaniatych centralnymi dziaržawami časciach Rumynii źwiartaje na siabie pilnuju ŭwahu centralnych dziaržaŭ, i ŭ patrebie buduć učynieny samyja stanoŭčyja kroki.

BERLIN. (W.T.B.). 6.IX. Našy padwodnyja łodki ŭ Siarodziemnym mory zatapili 13.000 tonn.

BERLIN. (W.T.B.). 7.IX. La anhlickich i francuskich bierahoŭ my zatapili 12.000 tonn.

BERLIN. 8.IX. U pojasie błokady nawakoł Anhlii my zatapili 11.000 tonn.

ABWIESTKI

Drukowana u drukarni M. Kuchty. Wydawiectwo «Homan». Redaktar Jazep Saławiej.